

cam veritatem sequi. Qui de Babylone juxta volumen Esdræ et Neemii reversi fuerant in Judeam, (a) recte transmigrationis vocabuntur. Totus ille exercitus filiorum Israel ad Meridiem quidem, et ad Occidentem, et ad Septentrionem possidebant Idumæos, 383 et Palæstinos, et montem Ephraim, et Samariam. Benjamin quoque quia confinis est solitudinis specialiter obtinebit Galaad. Contra Orientem vero cunctis que in terra Chananeorum sunt, imperant usque ad Sarepham Sidoniorum, ubi quondam Eliam pavit vidua (IV Reg. vii). Porro hi qui de ipsa Jerusalem metropoli civitate translati fuerant in Sapharad, quod nos in *Bosphorum* vertimus, possidebant civitates Austri, que sunt in tribu Juda: reversi enim in urbem suam, ea que urbi vicina sunt obtinebant. Cumque hæc expleta fuerint, sicut in Judicum libro, mittebat Dominus salvatores qui populum de captivitate salvarent: sic ascendent, et venient in montem Sion, ut judicent atque discernant, quasi subiectum, et servientem sibi montem Esau, hoc est, Idumæos: subjugalisque omnibus, erit Dominus regnum. Ubi nos posuimus *Bosphorum*, in Hebraico habet SAPHARAD (ספרד): quod nescio cur Septuaginta Ephrata transferre voluerint (Al. poterint), cum et Aquila, et Symmachus et Theodotus cum Hebraica veritate concordent. Nos autem ab ab Hebræo, qui nos in Scripturis sanctis erudit, didicimus bosphorum sic vocari: et quasi Judæus, Ista, inquit, est regio, ad quam Hadrianus captivos transtulit. Quando ergo Christus noster venerit, tunc reversura est in Judeam etiam illa captivitas. Possumus autem locum quemlibet regni Babylonis intelligere, quamquam et aliud arbitretur. Nam consuetudinis prophetarum est, quando loquuntur contra Babylonem, Ammonitas, Moabitas, Philistiim, et cæteras nationes, multis sermonibus linguæ eorum abuti, et servare idiomata provinciarum. Quia ergo lingua Assyriorum terminus, qui Hebraice vocatur GEBUL (גבול), dicitur (b) SAPHARAD (ספרד), hunc sensum esse conjicio: Transmigrationis Jerusalem, que in cunctis terminis regionibusque divisa est, urbes Austri, id est, tribus suas recipiet. Pro eo autem quod nos interpretati sumus, et *ascendent salvatores*, (c) ac Septuaginta transtulerunt, 384 hi qui salvi fuerint, in Hebræo scriptum est, MOSIM (מוסים): qui non ut Aquila, et Septuaginta, et Theodotus passivo *σωσασμένοις*, vel *ἀνασωζόμενοις*: sed juxta Symmachum *σώζοντες*, id est, active *salvatores* intelligendi sunt. Siquidem *σωσασμένοις*, id est, *salvati*,

(a) Iterum mss. Palatini, recte filii transmigrationis vocabantur: et paulo post possederunt, pro possidebant.

(b) Notatum criticis viris, *Sapharad*, non *Sepharad* appellari terminum Assyriorum lingua: tametsi nec id proprie; nam Grammatici exponunt dicentes, esse terram populorum, que vicina sit terræ Israel: interduum autem aliter explicant, ut cum dicunt esse civitatem vicinam mari, id est maritimam. In Josue littus maris exponitur ab interprete Chaldaeo *Sephar ianna*. Drusius adeo Hieronymum hallucinationis accusat ob vocis utriusque similitudinem.

(d) PHELETIM (פליטים) Hebræo sermone dicuntur. Quia juxta historiam, ut potuimus, interpretati sumus, et inter confragosos scopulos nostram naviculam reximus: spiritualis intelligentia vela pandamus, ut flante Domino, et sua reserant mysteria, lanti perveniamus ad portum. Eo tempore quo Benjamin possederat (Al. possederit) Galaad, transmigrationis exercitus filiorum Israel, vel certo principium transmigrationis carnis quondam Israel, istud erit, ut ad Chananeorum terram perveniat, et propheticus sermo qui fame periclitabatur in Judæa, exsiccatu velle Israel, ad gentium (e) rorem transeat: ibique pascatur, et pascatur, dum et recipitur a credentibus, et pascit ipse credentes. *Sarephtha*, vel ex duobus compositum est, et interpretatur *angustia panis*: vel unum verbum est, et transfertur in *incendium*. Chanaan vero in *εὐλος*, id est *motum* vertitur: aut certe *negotiator* et *humilis* appellatur. Igitur transmigrationis filiorum Israel quando occidentem dimiserint litteram, et ad spiritum venerint vivificantem, movebit cuncta que Legis sunt. Negotiabitur de multis margaritis unam pretiosissimam margaritam, et deposita Judæorum superbia, humilitatem sectabitur Christianam, et illic usque perveniet, ubi antea fuit tribulatio panis, et mulier vidua a suo conditore deserta pupillum filium vix alebat, (f) et ubi universa illius peccata, et vitia concrementur. Captivitas autem sive transmigrationis Jerusalem, ubi quondam erat visio pacis, et que nunc in toto orbe dispersa est, possidebit civitates austri, id est, Ecclesias verbi et perfecti luminis, dietique cum sponsa panitens: *Ubi pascis, ubi cubas in meridie* (Cant. ii, 6)? Et cum Joseph in antiquam germanitatem recepta, inebriabitur sanguine pastoris, et principis. Quod 385 si juxta Septuaginta Ephrata legimus, nulli dubium est, quin Christi intelligatur fides. Ephrata enim interpretatur *καρποποις*, in est, *ubertas*, et *διδόντως* est, appellaturque Bethleem, in qua ortus est coelestis panis. His autem ita gestis, ascendent salvatores vel qui salvati fuerint de reliquis populi Judaici in montem Sion, ut judicent, et ulciscantur montem Esau. Quomodo lumen Dominus lucem appellat Apostolos suos, et dicit: *Vos estis lux mundi* (Matt. v, 14): et ipsa petra Petro donari, ut petra sit; pastor quoque bonus illis pastorem largitus est nomina: et quodcumque dicitur de eo, servis tribuit ut dicantur: sic ipse Salvator Apostolos suos mundi esse voluit salvatores, qui ascendere speculam montis Ecclesiae, et deponentes superbiam Judinam.

(e) Copula, ac, deorat: que sequuntur interpositionis laborabant vitio. Pro *Mosim* Palatini mss. cum duplici i legunt, *Mosim*, quod non improbo.

(d) Idem mss., fortasse rectius, *Fletim*.

(e) Pro *rorem*, quam vocem, cogente recto sensu, ex mss. substituimus, hactenus obtinuit *rura*. Verum nihil hic erat vox isthæc, nec velleri Judæorum exsiccatu opponeretur, quæ causa fuit ut locum emendare non dubitarem.

(f) Alii editi libri, ut *universæ*.

daicam, universorumque montium, qui (Al. que) adversum 386 scientiam Dei erigebatur, regnum Domino paraverunt.

Hæc ad duas lucubratiunculas veterum auctoritatem secutus, et maxime expositionem Hebraicam propro sermone dictavi, apertique os meum: sed nescio an illud Christus impleverit. Unde sapiens lector sensum magis debet consequentiam quærere quam eloqui venustatem. Neque enim ea (a) lenitate,

(a) Mss. duo, et Victorius. *lenitate*: malim utique cum diphongo *lenitate*, id est, nitore, etc.

S. EUSEBII HIERONYMI

STRIDONENSIS PRESBYTERI

COMMENTARIORUM IN JONAM PROPHETAM

LIBER UNUS.

PROLOGUS.

387-388 Triennium (a) circiter fluxit, postquam quinque prophetas interpretatus sum, Michæam, Nahum, Abacuc, Sophoniam, Aggæum; et alio opere detentus, non potui implere quod cuperam: scripsi enim librum de Illustribus viris, et adversum Jovinianum duo volumina: apologeticum quoque, et de optimo genere interpretandi ad Pammachium: et ad Nepotianum, vel de Nepotiano duos libros, et alia que enumerare longum est. Igitur tanto post tempore, quasi quodam postliminio a Jona interpretandi sumens principium, obsecro ut qui typus est Salvatoris, et tribus diebus ac noctibus in ventre ceti moratus, præfiguravit Domini resurrectionem, nobis quoque fervorem pristinum tribuat, ut sancti ad nos Spiritus mereamur adventum. Si enim *Jonas* interpretatur *columba*, columba autem refertur ad Spiritum sanctum: nos quoque columbam, ex adventu (Al. et adventum) ad nos interpretemur columbæ. Scio veteres ecclesiasticos tam Græcos quam Latinos super hoc libro multa dixisse, et tantis questionibus, non tam aperuisse, quam obscurasse sententias: ut ipsa interpretatio eorum opus habeat interpretatione, et multo incertior lector recedat, quam fuerat antequam legeret. Nec hoc dico, quo magnis ingenii detrahant, et alios mea laude suggillem; sed quod

(a) Sollicitat hunc locum Tillemontius ex preconcepta opinione, quod Epitaphium Nepotiani, ex his que infra laudantur, opusculis, anno ut minimum 396 sit adscribendum: vultque adeo quadriennium, pro

et compositione verborum dictamus, ut scribimus. Aliud est, mi Pammachi, sæpe stylum vertere, et que memoria digna sunt scribere; aliud notariorum articulis præparatis, pudore reticendi, dictare quodcumque in buccam venerit. In hoc Propheta, et adolescentuli lusimus, et senes presumpsumus. Qui veriora et meliora dixerit, in illius sententiam transgredere.

commentatoris officium sit, ut que obscura sunt, breviter aperteque dilucidet, et non tam disertitudinem ostendet suam, quam sensum ejus quem exponit, edis serat. Quærimus igitur, Jonas propheta, excepto volumine suo, 389-390 et Evangelis (Al. Evangelio), hoc est, Domini de eo testimonio, ut alibi in Scripturis sanctis lectus sit? Et ni fallor in Regum volumine de eo ita scriptum est: *Anno quintodecimo Amasie filii Joas, regis Juda, regnavit Jeroboam, filius Joas, regis Israel in Samaria quadraginta annis et uno. Facilique malum coram Domino, et non recessit ab universis peccatis Jeroboam filii Nabath, qui peccare fecit Israel. Ipse convertit fines Israel in Samaria ab introitu Emath, usque ad mare solitudinis, juxta verbum Domini Dei Israel, quod locutus est in manu servi sui Jonæ, filii Amathi prophete, qui fuit de Geth, que est in Opher (IV Reg. xiv 25 seqq.). Tradunt autem Hebræi hunc esse filium viduæ Sareptanæ (Al. Sareptenæ), quem Elias propheta mortuum suscitavit, matre postea dicente ad eum: *Nunc cognovi quia vir Dei es tu, et verbum Dei in ore tuo est veritas* (Al. veritatis); et ob hanc causam etiam ipsum puerum sic vocatum. Amathi enim in nostra lingua veritatem sonat, et ex eo quod verum Elias locutus est, ille qui suscitatus est, filius esse dicitur veritatis. Porro Geth in secundo*

triennio legi. Nobis, ne quod temere mutetur, optime illud quoque infra ejus trienni spatium concludi, abunde satis ostendimus in notis chronologicis epistolæ 60 priori tomo præfixis.

Sapphorim [Al. Sapphirim] militario, que hodie appellatur Diocæsarea euntibus Tyberiadem hand grandis est viculus, ubi et sepulchrum ejus ostenditur. Quamquam alii juxta Diospolim, id est, Liddam, eum et natum et conditum velint: non intelligentes hoc quod additur, *Opfer*, ad distinctionem aliarum Geth urbium pertinere, que juxta Eleutheropolim, sive Diospolim, hodie quoque monstrantur. Liber quoque Tobie, licet non habeatur in Canone, tamen quia usurpatur ab ecclesiasticis viris, tale quid memorat, dicente Tobia ad filium suum. *Fili, ecce senis, et in eo sum ut revertar de vila mea: Tolle filios tuos, et vade in Mediam, filii: scio enim que locutus est Jonas propheta de Ninive, quoniam subvertetur (Tobie xiv)*. Et revera quantum ad historias tam Hebræas quam Græcas pertinet, et maxime Herodotum, legimus Ninivem, regnante apud Hebræos Josia, et Astyage rege Medorum, fuisse subversam. Ex quo intelligimus primo tempore ad Jonæ predicationem, acta poenitentia, Ninivitas veniam consecutus; postea vero in pristinis villis perseverans, Dei in se provocasse sententiam. Traduntque Hebræi, Osee et Amos, et Isaiam ad Jonam isdem prophetasse temporibus. Hoc quantum ad historie pertinet fundamenta. Cæterum non ignoramus, (a) Chromati papa venerabilis, auctoris

(a) Sic legunt omnes mss. codices S. Germani a Pratis, monasterii Cluniacensis, S. Albini Andegavensis, et S. Cygirani, etc. eodem quoque modo editi libri ab Erasmo et Mariano. Falsam tamen hanc esse lectionem, et pro Chromatio papa venerabili nomen Pammachi substitutum non ignoramus: nam ipse Hieronymus prefatione in librum tertium Commentarii in Amos prophetam conceptis verbis admonet lectorem se edidisse Commentarios in Abdiam et Jonam, imperante Pammachio, hoc est, rogante expositionem istorum amborum prophetarum. Tertio, inquit, post longi temporis silentium, Abdiam et Jonam tibi imperanti edisserui. Ergo eidem Pammachio edisseruit Abdiam et Jonam, non Chromatio episcopo Aquileiensi cui delegaverat tantum istos libros in Abæac. Unde autem tam constans error manarit in editis ac mss. libris, lectoris divinationi permittimus judicium. Nisi forte et aliis viris sanctis promiserat expositionem in Jonam, quem ad modum Commentarios in Amos et Osee, licet ipsos Pammachio dedicaverit. Vide Comment. in Amos cap. I. Si hoc accidit, habemus exemplar, non Pammachio, sed Chromatio missum ab Hieronymo. Marr.—Quamquam nimis diffidit Martianus, hanc librorum esse omnium lectionem, falsam tamen librorum culpa pronuntiare non dubitat, quod ex Hieronymi mox recitanda testimonio in Amos huncce Commen-

esse vel maximi totum prophetam referre ad intelligentiam Salvatoris: videlicet quod fugerit, quod dormierit, quod precipitatus in mare sit, quod susceptus a cæto, quod ejectus in litus poenitentiam prædicari, 391-392 quod contristatus ab salutem (b) urbis innumera, euecubit sit delectatus umbraculo: quod reprehensus a Deo cur majorem curam haberit herbe virentis, et ex templo aride, quam tante hominum multitudinis, et cætera que in ipso volumine explanare nitimur: et tamen, ut totum prophete sensum brevi prefatione comprehendam, nullus melior typus sui interpretis, quam ipse qui inspiravit prophetas, et futura veritatis in servis suis lineas ante signavit. Loquitur ergo ad Judæos nescientes in credulos, et Christum Dei Filium nescientes (c): *Viri Ninivite surgent in judicio cum generatione ista, et condemnabunt eam, quia poenitentiam egerunt in prædicatione Jonæ: et ecce plus quam Jonas hic (Mat. iv, 11)*. Condemnatur generatio Judæorum, credente mundo: et Ninive agente poenitentiam, Israel incredulus perit. Illi habent libros, nos librorum Dominum (II Cor. iii) : illi tenent prophetas, nos intelligentiam prophetarum: illos occidit littera, nos vivificat spiritus (Joan. xviii) : apud illos Barrabas latro dimittitur, nobis Christus Dei Filius solvitur.

tarium videatur ipse Pammachio, non Chromatio inscripsisse. Et Chromati quidem nomen, ex scriptorum lapsu pro illo Pammachii substitui potuisse, non inficit, sed quod evincit minime substitutum, illud est: *Papa venerabilis, quod optime quidem de Chromatio Aquileiensi episcopo, minime vero de Pammachio dicere potuisset. Dum itaque in illa prefat. lib. iii Comment. in Amos ad Pammachium ait S. Doctor, post longi temporis silentium Abdiam et Jonam tibi imperanti edisserui, vel Abdiam tantum respicere putandus est, quem Pammachio inscripsit, vel si Jonam quoque, hunc tamen ejus nuntio explanatum significat, non etiam nomini dedicatum. Prior nobis opinio magis aridet, quandoquidem alia id genus locutionum apud Hieronymum exempla non desunt, ubi plura simul enumerans, proprie unum aliquod respicit, ut cum de Eusebio loquens in Apolog. libro primo contra Rufinum, Laudavi, inquit, Eusebium in Ecclesiastica Historia, in digestionem temporum, in descriptione sanctæ Terræ: et hæc ipsa opuscula in Latinum certens, meæ lingue hominibus dedi. Nihilosecui constat non nisi posteriora duo opuscula, minime vero Ecclesiasticam Historiam, Latine Hieronymum explicasse.*

(b) Al. gentis innumera. Unus Palatinus, in umbra pro innumera.
(c) Addit idem Palatin. ms., Dominum.

INCIPIIT LIBER.

391 (Cap. I.—Vers. 1.) *Et factum est verbum Domini ad Jonam, filium Amathi, dicens: Surge et vade in Ninivem civitatem magnam, et prædica in ea: quia ascendit malitia ejus coram me. Septuaginta excepto ex quod dixerunt, ascendit clamor malitiæ ejus ad me, cætera similiter transfulerunt. In condemnationem Israelis Jonas ad gentes militiit, quod Ninive*

agente poenitentiam, illi in malitia perseverent. Porro quod ait, *ascendit malitia ejus coram me*, sive, *clamor malitiæ ejus ad me*, hoc ipsum est quod in Genesi dicitur: *Clamor Sodomæ et Gomorrhæ multiplicatus est* (Gen. xviii, 28). Et ad Cain: *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra* (Gen. iv, 10). Juxta tropologiam vero Dominus noster, Jonas, hoc est, columna,

sive *dolens* (utrumque enim interpretatur, vel quia Spiritus sanctus in specie columbæ descendit, et mansit in eo (Luc. xix), vel qui nostris doluit ipse vulneribus, et levit super Jerusalem, et livors ejus sanati sumus (Isai. Lxi): vere filius veritatis; Deus quippe veritas est), mittitur ad Niniven pulchram, id est, mundum, quo nihil pulchrius oculis carnis (Al. carnis) aspiciunt (Joan. xiv). Unde et apud Græcos abornatum nomen accepit (a) *κόσμος*: consummatisque operibus singulis, de eo dicit: *Vidit Deus quia bonum est*. Ad Niniven, inquam, civitatem magnam, ut quia Israel audire contempsit, totus gentium mundus exaudiat. Et hoc propterea, quia ascenderit malitia ejus coram Deo. Cum enim Deus quasi quamdam pulcherrimam 392 domum servituro sibi homini exstruxerit, depravatus est homo propria voluntate, et poenitiam diligenter appositum est ad malum cor ejus (Gen. viii): posuitque in coram os suum, et extracta torre superbia (Gen. xi), meruit ad se descendentem Filium Dei, ut per (b) poenitiæ ruinam ascendat ad cælum, qui per tumorem superbiæ (Al. subire) non potuit.

Et surrexit Jonas, ut fugeret in Tharsis a facie Domini. LXX similiter. Scit propheta, sancto sibi Spiritu suggerente, quod poenitentia gentium, ruina sit Judæorum. Idcirco amator patrie suæ, non tam saluti invidet Ninive, quam non vult perire populum suum. Alioquin legerat Moysen rogante dixisse pro eo: *Si dimittis et peccatum, dimitte: sin autem non dimittis, et me dele de libro tuo, quem scripsisti* (Exod. xxxii, 31, 32), et ad preces illius servatum Israel, et Moysen de libro non fuisse deletum, quin potius C Dominum occasione accepisse per servum, ut cæteris conservis illius parceret. Dum enim dicit, *dimittite me*, ostendit se posse retineri. Tale quid et Apostolus loquitur: *Oportam anathema esse pro fratibus meis, qui sunt Israelitæ secundum carnem* (Rom. ix, 3). Non quod ipse perire desideret, cui vivere Christus est, et mori lucrum (Philipp. i); sed magis meretur vitam, dum salvare vult cæteros. Præterea videns Jonas compphetas suos mitti ad oves perditas domus Israel, ut ad poenitentiam populum provocarent, Balaam quoque divinum de salute Israelitici populi prophetasse (Num. xxii), delet se solum 393 electum, qui mitteretur ad Assyrios inimicos Israel, et ad civitatem hostium maximam, ubi idololatria, ubi ignoratio Dei: et quod his majus est, timebat ne per occasionem predicationis suæ, illis conversis ad poenitentiam, Israel poenitus relinqueretur. Noverat enim eodem spiritu, quo illi gentium præconium credebatur, quo quando nationes credidissent, tunc periret domus Israel, et quod aliquando futurum erat, hoc ne in suo fieret

tempore, verebatur. Unde imitatus Cain Jonas (Gen. iv), et recedens a facie Domini, fugere voluit in Tharsis, quam Josephus interpretatur Tharsum Cilicia civitatem, (c) prima tamen littera commutata: quantum vero in Paralipomenon libri intelligi datur, quidam locus India sic vocatur. Porro Hebræi THARSIS (תַּרְשִׁישׁ), mare dicit generaliter autumant secundum illud: *In spiritu vehementi confringes naves Tharsis* (Ps. xlvii, 8), id est, *maris*. Et in Isai: *Utulate, naves Tharsis* (Isai. ii, 14). Super quo ante annos plurimos in epistola quadam ad Marcellam dixisse me memini: Non igitur propheta ad certum fugere cupiebat locum; sed mare ingrediens, quocumque pergere festinabat: et magis hoc convenit fugitivo, et timido, non locum fugæ otiose eligere; sed primam occasionem arripere navigandi. Hoc quoque possumus dicere, qui notum tantum putabat in Judæa Deum (Psal. lxxv), et in Israel magnum nomen ejus, postquam illum sensit in fluctibus, confitetur, et dicit: *Hebræus ego sum, et Dominum cæli ego timeo, qui fecit mare et aridam*: si autem ipse fecit mare et aridam, cur aridam relinquens arbitraris te conditorem maris in mari posse vitare? Simulque instruitur per salutem conversionemque nautarum, etiam tantam multitudinem Ninive simili posse (d) confessione salvari. De Domino autem et Salvatore nostro possumus dicere, quod dimiserit carnem, et patriam suam, et assumpta carne, quodammodo de cælestibus fugerit, veneritque in Tharsis, hoc est, in mare 394 istius sæculi, secundum quod alibi dicitur: *Hoc mare magnum et spatiosum, ibi reptilia, quorum non est numerus. Animalia pusilla cum magnis, illic naves pertransibunt [Al. perambulabunt]. Draco iste quem formasti ad illudendum ei* (Ps. ciii, 25 seqq.). Idcirco enim et in passione dicebat: *Pater, si possibile est, transeat calix iste a me: ne populo conclamante: Crucifige, crucifige talenti* (Luc. xxii, 42). Et: *Nos non habemus regem nisi Cæsarem* (Joan. xix, 15), plenitudo gentium subintraret, et frangeretur rami olive, pro quibus oleastri virgula succresceret (Rom. xi). Tantæque pietatis et amoris fuit in populum pro electione patrum, et reprobatione ad Abraham, ut in cruce positus diceret: *Pater, ignosce eis, quod enim faciunt, nesciunt* (Luc. xxiii, 34). Vel certe quantum Tharsis interpretatur *complementum quodammodo*, veniens ad Joppen propheta, que et ipsa speciosam sonat, ire festinat ad gaudium, et quietis beatitudine (e) perfrui, totum se tradere theoria, melius esse arbitrans pulchritudine et varietate scientiæ perfrui, quam per occasionem salutis gentium cæterarum perire populum, de quo Christus in carne generandus sit.

(a) Græcum κόσμος, ex mss. post Victorium sufficimus; mox pro de eo, legunt quidam a Deo.

(b) Post Victorium ad Brixianorum codicum fidem restitimus, per poenitentiam ruinam, pro quo Martianus retinuit, per poenitentiam ruinæ. Turris erectionem S. Doctor superbiæ comparat, ejusque ruinam poenitentia.

(c) Palatin. ms., prima tantum littera. Ceterum vide que in caput Isaiæ ii hæc de re observamus, epistolam quoque ad Marcellam in nostra recensione 37.

(d) Victorius, pro confessione, reponit ex Florentina codicibus conversione.

(e) Idem ad Brixia codd., perfruens.

(Vers. 3.) *Et descendit in Joppen, et invenit navem* A *autem in Tharsis: et dedit naulum ejus, et descendit in eam, ut iret cum eis in Tharsis a facie Domini.* LXX: *Et ascendit in Joppen, et invenit navem euentem in Tharsis: deditque naulum suum, ascendit in eam, ut navigaret cum eis in Tharsis a facie Domini.* Joppen portum esse Judææ, et in Regnorum (a) et Paralipomenon libris legitur (II Paral. II), ad quem Hiram quoque rex Tyri ligna de Libano ratibus transfererat, quæ Jerusalem terreno itinere perveherentur. Hic locus est, in quo usque hodie saxa monstrantur in littore, in quibus Andromeda religata, Persæ quondam sit liberata præsidio. Scit eruditus lector historiam; sed et juxta regionis naturam de montanis et arduis ad Joppen et campetria veniens propheta, recte dicitur descendisse, et invenisse navem funem solventem e littore, et ingredientem mare, deditque naulum ejus, **395** sive mercedem navis, id est, subvectionis ejus, juxta Hebraicum, sive *naulum pro se* [Al. suum], ut Septuaginta transtulerunt. *Et descendit in eam*, ut Septuaginta in Hebraico: **TEREB** (777) enim descendit dicitur: ut fugitivus sollicitate latebras quaereret. Vel ascendit, ut scriptum est in editione Vulgata: ut quocumque navis pergeret, perveniret: evasisse se putans, si Judam relinquere. Sed et Dominus noster in extremo Judææ littore (quod, quia in Judæa erat, appellabatur pulcherrimum) non vult tollere panem filiorum, et dare eum canibus (Math. xv); sed quia venerat ad oves perditas domus Israel, dat vectoribus pretium, ut qui primum suum sanare [Al. salvare] vult populum, salvet accolas maris, et inter turbines ac tempestates, id est, passionem suam, crucisque convicia submersus in inferno, salvet eos, quos quasi in navi dormiens negligebat (Math. viii). Prudens rogandus est lector, ne eundem veli ordinem tropologiae, quem et historiae quaerere. Nam et Apostolus. Agar et Saram ad duo Testamenta refert: et tamen non omnia quæ in historia illa narrantur, tropologiae interpretari possumus. Et ad Ephesios de Adam et Eva disputans, ait: *Propter hoc relinquet homo patrem et matrem, et adheret uxori suæ, et erunt duo in carne una: Sacramentum hoc magnum est: Ego autem dico in Christo, et in Ecclesia* (Ephes. v. 31, 32). Numquid totum principium Genesios, et fabricam mundi, et hominum conditionem ad Christum, et ad Ecclesiam referre possumus, quia hoc testimonio sic abusus est Apostolus? Fac enim hoc quod scriptum est: *Ideo relinquet homo patrem suum, referamus ad Christum, ut dicamus eum Patrem in cœlis reliquisse Deum,*

(a) Victorius ait, Hæc Hiram historia scribitur III Reg. v, et II Paral. II. Verum quod de Joppe mentio fiat in libris Regum, equidem adhuc non inveni. Scribitur tamen de ea in libro Josue, Numeris, Ezdra, Machabæis, et Actis Apostolorum. Nihil tamen mutatum, quia cum ibi quoque eadem tractetur historia, non res, sed nomen tantum omissem videtur. Sappho Joppe hodie vocatur: Plinius a Phœnicibus conditam ante terrarum inundationem prodit. Est

ut gentium (b) populus jungeretur Ecclesie: hoc quod sequitur, *matrem suam*, quomodo possumus interpretari, nisi forte dicamus reliquisse eum coelestem Jerusalem, quæ est mater Sanctorum, et cætera multo his difficiliora? Illud etiam quod ab eodem Apostolo scribitur: *Bibebant autem de spirituali consequente cœpeta: petra autem erat Christus* (I Cor. x. 4), nequaquam nos aretat ut omnem Exodi librum referamus ad Christum. **396** Quid enim possumus dicere? quod hæc petra Moysæ percussa sit, non semel sed bis (Eod. xvii), quod aquæ fluxerint, et torrentes repleti sint. Num universam loci hujus historiam per hanc occasionem cogemus sub lege allegorie? et non potius unusquisque locus secundum historie diversitatem, diversam recipit intelligentiam spiritualem? Igitur sicut hæc testimonia suas interpretationes habent, et nec præcedentia, nec consequentia eandem desiderant allegoriam: sic et Jonas propheta non absque periculo interpretantis, totus referri ad Dominum poterit. Nec ex eo quod in Evangelio dicitur: *Generatio pessima* [Al. prava] *et adultera signum querit, et signum non dabitur ei, nisi signum Jonæ Prophetæ. Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus, sic erit Filius hominis in corde terræ, tribus diebus et tribus noctibus* (Math. xii, 39).

(Vers. 4.) *Dominus autem misit ventum magnum in mare, et facta est tempestas magna in mari, et navis periclitabatur conteri.* LXX: *Et Dominus suscitavit spiritum magnum in mare, et facta est tempestas magna in mari, et navis periclitabatur conteri.* C *Potest fuga prophetæ et ad hominis referri in communi personam, qui Dei præcepta contemnens, recessit a facie ejus, et se mundo tradidit, ubi postea malorum tempestate, et totius mundi contra se saviente naufragio, compulsus est sentire Deum, et reverti ad eum quem fugerat. Unde intelligimus etiam ea quæ sibi homines æstimant salutaria, Deo nolente [Al. volente], verti in perniciem, et non solum non prodesse auxilium his, quibus præbetur; sed et ipsos qui præbent, pariter conteri. Sicut legitur victam ab Assiriis Ægyptum, quia opitulabatur Israeli contra Domini voluntatem. Periclitatur navis quæ periclitantem susceperat: vento maris concitantur, in tranquillitate tempestas oritur, nihil, Deo adversante, securum est.*

(Vers. 5.) *Et timuerunt nauæ, et clamaverunt viri ad Deum suum, et miserunt vasa 397 quaerant in navi in mare, ut alleviaretur ab eis.* LXX: *Et timuerunt qui navigabant, et clamaverunt unusquisque ad Deum suum, et jactum fecerunt vasorum navis in mare, ut*

enim oppidum, a quo portui quoque nomen est inditum. Pulchram, speciosamque Hebraice Joppe significat. Hoc enim sonat *v. יָוֵב*. Vide quæ in epist. 108, ad Eustochium, num. 8, annotamus.

(b) Sufficiens vocem *populus*, quam multo sensu Martianus prætermisit.

(c) Duo Palatini mss., et clamaverunt ad Dominum Deum suum.

alleviaretur navis. Arbitrantur navem solito onere A prægravari, et non intelligunt totum pondus esse fugitivi propheta. Timent nauæ, clamant unusquisque ad Deum suum; ignorant veritatem, non ignorant providentiam, et sub errore religionis sciunt aliquid esse venerandum: proiciunt onera in mare, ut magnitudinem fluctum classis levior transiret. At contra Israel non bonis nec malis intelligit Deum: plangent Christo populum, siccos oculos habet.

Et Jonas descendit ad interiora navis, et dormiebat sopore gravi. LXX: *Jonas autem descendit in ventrem navis, et dormiebat, et stertebat.* Quantum ad historiam pertinet, propheta mens secunda describitur: non tempestate, non periculis conturbatur, eundem et in tranquillo, et imminente naufragio animi gerens. Denique alii clamant ad deos suos, vasa proiciunt, nititur unusquisque quod potest. Isto tam quætu est et securus, animique tranquilli, ut ad navis interiora descendens, somno placido perfruat. Sed et hoc dici potest: Conscius erat fugæ et peccati, quo Domini præcepta neglexerat: et tempestate, ignorantibus cæteris, contra se savire crebaret: ideo descendit ad interiora navis, et tristis absconditur, ne quasi Dei vindices fluctus adversum se videret intumescere. Quod autem dormit, non securitatis est, sed mœroris. Nam et Apostolus legitur in Domini passione præ tristitia magnitudine somno fuisse depressos (Math. xxvi). Sin autem interpretatur in typo, somnus prophetae et gravissimus sopor hominem significat erroris sopore torpentem, qui non suffecerat fugisse a facie Dei, nisi et quadam veordia mens illius obruta, ignoraret iracundiam Dei, et quasi securus dormiret et profundissimum somnum rauca nare (a) resonaret.

(Vers. 6.) *Et accessit ad eum gubernator, et dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? Surge invoca Deum tuum, si forte recogitet 398 Deus de nobis, et non pereamus.* LXX: *Et accessit ad eum proreta, et (b) dixit ei, quid tu stertis? Surge, invoca Deum tuum, si quomodo salvos facias nos Deus, et non pereamus.* Naturale est unumquemque in suo periculo de alio plus sperare: unde gubernator, sive proreta, qui vectores timidos debuerat consolari, cernens discriminis magnitudinem, excitat dormientem, et arguit improvide securitatis, commonetque ut ipse quoque pro virili portione deprecetur Deum suum: ut cuius erat commune periculum, communis esset oratio. Porro juxta tropologiam plures sunt qui cum Jona navigantes, et habentes proprios deos, ad contemplationem gaudii ire festinant. Sed postquam Jonas fuerit sorte deprehensus, et morte illius mundi sedata tempestas, Marius tranquillitas redita, tunc unus adoraritur Deus, et immobilantur

(a) Alias, *rhonca nare*, et *rhonco nare sonaret*: malisset victor. *rhonco naris*: est quippe rhoncus stertentis sonus.

(b) Palatin. mss., et dixit ei, quid tu sopore deprimeris? surge, etc.

victimæ spirituales, quos uti ne juxta litteram in mediis fluctibus non habebant.

(Vers. 7.) *Et dixit vir ad collegam suum: Venite et mittamus sortes, et sciamus quare hoc malum sit nobis: et miserunt sortes, et cecidit sors super Jonam.* LXX: *Et dixit unusquisque ad proximum suum: Venite, mittamus sortes, et cognoscamus (c) quia gravis malitia hæc est super nos: et miserunt sortes, et cecidit sors super Jonam.* Noverant naturam maris, et tanto tempore navigantes sciebant tempestatum ventorumque rationes, et utique si solitos, et quos aliquando experti fuerant, fluctus vidissent consurgere, numquam forte auctorem naufragii quaerent, et per rem incertam, certum cuperent evitare discrimen. Nec statim debemus sub hoc exemplo sortibus credere, vel illud de Actibus Apostolorum huic testimonio copulare, ubi sorte in Apostolatum Matthias eligitur (Act. I), cum privilegia singulorum non possint legem facere communem. Sicut enim in condemnationem Balaam asina loquitur (Num. xxii), et Phæro (Gen. xli), et Nabuchodonosor in judicio sui (Dan. II, 4), somniis futura cognoscunt, et tamen Deum non intelligunt revelantem: Caiphas quoque prophetat ignorans, quod expeditur unum perire pro cunctis (Joan. xi et xviii): ita et hic fugitivus sorte deprehenditur, non viribus sordium, **399** et maxime sortibus ethnicorum, sed voluntate ejus qui sortes regerat incertas. Quod autem dicitur: *Et cognoscamus propter quem malitia hæc est super nos*, hic malitiam pro afflictione et calamitate accipere debemus, secundum illud: *Sufficiat diei malitia sua* (Math. vi, 34). Et in Amos propheta: *Si est malitia in civitate quam Dominus non fecerit* (Amos II, 6). Et in Isaia: *Ego Dominus qui facio pacem, et creo mala* (Isai. xlv, 7). In alio vero loco malitia contraria virtuti (Al. veritati) intelligitur, juxta quod in hoc eodem propheta supra legitur: *Ascendit clamor malitiæ ejus ad me.*

(Vers. 8.) *Et dixerunt ad eum: Indica nobis, cujus causa malum istud sit nobis, quod opus (Vulg. addit est) tuum, quæ terrata, (d) et quod vadis, vel ex quo populo es tu? LXX: Et dixerunt ad eum: Annuntia nobis cujus gratia hæc malitia est in nobis, quod opus tuum, et unde venis, et quo cadis, et ex qua regione es, et ex quo populo es tu? Quam sors indicaverat, cogunt voce propria confiteri, cur tanta tempestas sit, vel quare contra eos Dei ira deserviat; Indica, inquit, nobis cujus causa malum istud sit super nos: quid operis agas, de qua terra, de quo populo proficiscaris, quo abire festines. Et notanda brevitatis, quam admirari in Virgilio solebamus:*

Juvenes, quæ causa subegit
Ignotas tentare vias, quo tenditis, inquit:
Qui genitus; unde domo, pacemne hic fortis, an arma?
(Ænet. lib. v.)

(c) lidem mss., *propter quem malitia hæc est super nos*: cæteris quæ subsequuntur hujus testimonii prætermisiss.

(d) Verb. quo vadis, cum hic, tum penes LXX interpretationem in Palatin, mss. non sunt.

Interrogatur persona, regio, iter, civitas: ut ex his agnoscat et causa discriminis.

(Vers. 9.) *Et dixit ad eos: Hebræus ego sum, et Dominum Deum cæli ego timeo, qui fecit mare et aridam. LXX: Et dixit ad eos: Servus Domini ego sum, et Deum cæli ego colo, qui fecit mare et aridam.* Non dixit, Judæus ego sum, quod scissura decem tribuum a duabus populo nomen imposuit: sed, Hebræus sum, hoc est *ἑβραῖος*, transitor, sicut et Abraham, qui dicere poterat: *Advena sum ego et peregrinus, sicut omnes patres mei* (Ps. xxxviii, 13): de quo in alio psalmo scribitur: *Transierunt de gente ingentem et de regno ad populum alterum* (Ps. cxv, 13). Moyses, *Transeam*, inquit, *et videbo visionem hanc magnam* (Exod. iii, 3). Et Dominum Deum cæli ego timeo: non deos quos invocatis, et qui salvare non possunt, sed Deum cæli, qui mare fecit et aridam. Mare, in quo fugio; aridam, de qua fugio: Et eleganter ad distinctionem maris, non terra, sed arida nuncupatur. Et in brevi universalitatis factor ostenditur, qui et cæli Dominus est, et terræ, et maris. Queritur autem, quomodo vere dicere comprobetur: *Dominum Deum cæli ego timeo*, cum ejus præcepta non faciat. Nisi forte respondeamus, quod et peccatores timeant Deum, servorumque sit non diligere, sed timere; quamquam in hoc loco timor pro cultu positi intelligi, juxta sensum eorum qui audiebant, et adhuc ignorabant Deum.

(Vers. 10.) *Et timerunt viri timore magno, et dixerunt ad eum, quid hoc fecisti? Cognoverunt enim viri quod a facie Domini fugerit, quia indicaverat eis. LXX: Et timerunt viri timore magno, et dixerunt ad eum, quid hoc fecisti? Cognoverunt enim viri quod a facie Domini fugerit, eo quod indicasset eis.* Historie ordo præposterus est: quia enim poterat dici, nulla causa timoris fuit, ex eo quod eis confessus est, dicens: *Hebræus ego sum, et Dominum Deum cæli ego timeo, qui fecit mare et aridam*: statim subnectitur quod idcirco timerunt, quia eis indicaverat, se Domini fugere conspectum, et ejus non fecisse præcepta. Denique causantur, et dicunt: *quid hoc fecisti?* id est, si times Deum, cur fugis? Si tanta potentia prædicas quem colis, quomodo te putas eum posse evadere? Timent autem timore magno, quod intelligunt sanctum, et sanctæ gentis virum (de Joppe quippe solventes funem, Hebrææ gentis noverant privilegium), et tamen fugitivum celare non possunt. Magnus est qui fugit, sed major ille qui querit: non audent tradere, celare non possunt. Reprehendunt culpam, timorem confitentur: rogant ut ipse remedium sit, qui auctor peccati fuerat. Vel certe quod dicunt: *quid hoc fecisti?* non increpant, sed interrogant, volentes causam fugæ nosse, servi a Domino, filii a patre, hominis a Deo. Quod est, inquit, tantum mysterium, ut terra deseratur, expetantur maria, relinquatur patria, loca appetantur aliena?

(a) Voces, hoc est, Victorii editio non agnoscit: tum pro *cullor es*, uno verbo *cultorem* legit.

(Vers. 11.) *Et dixerunt ad eum: quid faciamus tibi, 401 et cessabit mare a nobis? quia mare ibat, et intumescabat. LXX: Et dixerunt ad eum, quid tibi faciemus, et quiescet mare a nobis? quia mare ibat, et suscitabat magis fluctus.* Propter te dicis, ventos, fluctus, mare, gurgites concitatos? exposuisti causam morbi, indica sanitatis. Ex eo quod contra nos surgit mare, intelligimus iram esse susceptionis tuæ. Si culpa est quod suscepimus, quid facere possumus, ne Dominus irascatur? *quid faciemus tibi* (a) hoc est, interficiemus te? sed cullor es Domini: servabimus? sed Deum fugis. Nostrum est præbere manus; quid fieri jubeas, tuum est imperare, quo facto quiescat mare, quod nunc Creatoris iram suo tumore testatur. Statimque historicus causam jungit istiusmodi questionis, mare, dicens, *ibat, et intumescabat*. Ibat, ut jussum fuerat: ibat in vindictam Domini sui: ibat, persequens fugitivum prophetam. Intumescabat autem per singula momenta temporum, et quasi nautis morantibus, in fluctus majores suscitabatur, ut ostenderet ultionem Creatoris se differre non posse.

(Vers. 12.) *Et dixit ad eos, tollite me, et mittite me* (Vulg. *laetate me*) *in mare, et cessabit mare a vobis: scio enim* (Vulg. *addit ego*) *quia propter me tempestas hæc grandis est* (Vulg. *venit super vos*). LXX: *Et dixit Jonas ad eos, tollite me, et mittite me in mare, et quiescet mare a vobis: ego enim novi quod propter me fluctus magni contra vos sunt.* Contra me tempestas delonata, me querit, naufragium vobis minatur, et me prehendat: me prehendat, ut me morte vivatis. Scio, inquit, quia propter me tempestas hæc grandis est. Non ignoro in meam penam elementa turbari, mundi esse confusionem, mihi irasci, in vos servire naufragium: fluctus ipsi imperant vobis, ut me militatis in mare. Si ego sensero tempestatem, vos recuperabitis tranquillitatem. Et animadvertenda pariter fugitivi nostri magnanimitas, non tergiversatur, non dissimulat, non negat; sed qui confessus fuerat de fuga, penam libenter assumit, se cupiens perire, ne propter se et ceteri pereant, et ad peccatum fugæ, aliena quoque delictum addatur necis. Hoc quantum ad historiam: 402 cæterum non ignoramus, flantes ventos, quibus in Evangelio, ut quiescerent, Dominus imperavit (Matth. viii), et periclitantem naviculam, in qua dormiebat Jonas, et intumescens mare quod increpatur: *laetate et obmutesce*, referri ad Dominum Salvatorem, et periclitantem Ecclesiam, vel Apostolos suscitantem (Al. sustantes), qui eum deserentes in passione, quodammodo in fluctus precipitabant: Iste Jonas dicit: *Scio quia propter me tempestas grandis est super vos*, quia me vident venti vobis eum ire in Tharsis, hoc est, ad contemplationem lætitiæ navigare, ut vos mecum perducam ad gaudium: ut ubi ego sum et Pater, ibi et vos sitis (Joan. xiv, 3). Idcirco serviunt, idcirco mundus, qui in maligno positus est, fremit (1 Joan

v, 19): ideo elementa turbantur: me cupit: devorare mors, ut vos pariter occidat; et non intelligit, quia velut in hamo escam capit, ut mea morte moriatur. *Tollite me, et mittite in mare.* Non est enim nostrum, mortem arripere, sed illatam ab aliis libenter excipere. Unde et in persecutionibus non licet propria perire manu, absque eo ubi (a) castitas periclitatur; sed percipienti colla submittere. Sic, inquit, placale ventos, sic in maria libamina fundite: tempestas quas propter me sævit contra vos, me moriente, sedabitur.

(Vers. 13.) *Et remigabant viri ut revertentur ad aridam, et non valebant, quia mare ibat, et intumescabat super eos. LXX: Et combabant viri, ut revertentur ad terram, et non poterant, quia mare ibat, et insurgebat magis contra eos.* Protulerat propheta contra se sententiam; sed illi cultorem audientes Dei, manus injicere non audebant, propterea nitebantur reverti ad aridam, et effugere discrimen, ne sanguinem funderent, magis volentes perire, quam perdere. O rerum quamta mutatio; populus qui servierat Deo, dicit: *Crucifige, crucifige talem* (Joan. xix, 6). Istis imperatur ut occidant, mare furit, tempestas jubet, et proprium periculum negligentes, de aliena salute solliciti sunt. Quamobrem et Septuaginta *ἡ ἀπὸ τοῦ νεφελῆος* inquit, id est, *vin cupiebant facere* et naturam rerum vincere, ne violarent 403 prophetam Dei. Quod autem (b) remigabant viri, ut revertentur ad aridam, putabant absque sacramento ejus qui passurus erat, posse navem de periculo liberari: cum Jonas subversio, navis fuerat (Al. fuerit) revelatio.

(Vers. 14.) *Et clamaverunt ad Dominum, et dixerunt: quæsumus, Domine, ne pereamus in anima viri istius, et ne des super nos sanguinem innocentem, quia tu, Domine, sicut voluisti, fecisti. LXX: Et clamaverunt ad Dominum, et dixerunt: nequaquam, Domine, ne pereamus propter animam viri hujus, et non des super nos sanguinem justum, tu enim, Domine, sicut voluisti, fecisti.* Grandis vectorum fides: periclitantur ipsi, et pro allerius anima deprecantur. Sciunt enim pejorem mortem peccati esse, quam vite. *Et ne des, inquit, super nos sanguinem innocentem.* Contestantur Dominum, ut quodcumque facturi sunt, non sibi reputetur, et quodammodo dicunt, nulmus interficere prophetam tuum, sed iram tuam et ipse confessus est, et tempestas loquitur, quia tu, Domine, sicut voluisti, fecisti; voluntas tua expleret per nostras manus. Nonne vobis videtur nautarum vox, Pilati esse confessio, qui lavat manus suas, et dicit: *Mundus sum ego a sanguine viri hujus* (Matth. xxvii, 25). Nolunt Crisum perire gentes, innocentem sanguinem protestantur. Et Judæi dicunt: *Sanguis ejus super nos, et super filios*

(a) Confer librum primum contra Jovinianum, num. 41, ubi de Milesiis virginibus. Simile qui laudat Cicero oratione de Provinciis Consularibus: et Epigramma veteris, Antholog. lib. iii, tit. de Juventibus. *Ἐπιπέδον ἢ Μάρτυρα*, etc. Plura autem ejus strenuitatis exemplo apud veteres, et passim in Martyrologiis.

A *nostros.* Et ideo si levaverit manus non exaudientur, quia plenas sunt sanguine: *Quia tu, Domine, sicut voluisti, fecisti*: Quod nos suscepimus, quod turbo consurgit, quod venti sæviunt, quod mare suscitatur in fluctus, quod proditur sorte fugitivus, quod indicat quod fieri debeat, tuæ est, Domine, voluntatis, tu enim sicut voluisti, fecisti. Unde et Saluator dicit in psalmo: *Domine, ut facerem voluntatem tuam, volui* (Psal. xxxix, 9).

(Vers. 15.) *Et tulerunt Jonas, et miserunt in mare et stetit mare a fervore suo. LXX: Et tulerunt Jonas, et miserunt in mare, et stetit mare a commotione sua.* Non dixit arripuerunt, non ait invaserunt, sed tulerunt: Quasi cum obsequio et honore portantes, miserunt in mare non repugnantem, sed præhentem manus ipsorum voluntati. Et 404 stetit mare, quia invenerat quem querebat. Velut si quis persequatur fugitivum, et concito pergat gradu, postquam fuerit consecutus, desistit currere, et stat ac tenet quem apprehenderit. Ita et mare quod, absente Jona, irascebatur, in visceribus suis desideratam tenens, gaudet et confovet, et ex gaudio tranquillitas redit. Si consideremus ante passionem Christi, errores mundi, et diversorum dogmatum flatum contrarios, et naviculam totumque humanum genus, id est, creaturam Domini periclitantem, et post passionem ejus tranquillitatem fidei, et orbis pacem, et securam omnia, et conversionem ad Deum, videbimus quomodo post præcipitationem Jone steterit mare a fervore (Al. furore) suo.

(Vers. 16.) *Et timerunt viri timore magno Dominum, et immolaverunt hostias Domino, et voverunt vota. (c) LXX similiter.* Ante Domini passionem timentes clamaverunt ad deos suos: post passionem ejus Dominum timeant, id est, venerant et colunt, et non timent simpliciter, ut in principio legimus, sed timore magno juxta illud quod dicitur: *Ecce tota anima, et ex toto corde, et ex tota mente tua* (Matth. xxii, 37). Et immolaverunt hostias, quas certe juxta litteram in mediis fluctibus non habebant: sed quia sacrificium Deo spiritus contribulatus est (Psal. li). Et in alio loco dicitur: *Immola Deo sacrificium laudis, et redde Altissimo vota tua* (Ps. xlii, 4). Et rursum: *Reddemus tibi vitulos laborum nostrorum*: idcirco in mari immolant hostias, et alias sponte promittunt vota factitantes: ne numquam ab eo quomodo colere ceperant, recessuros. Timuerunt enim timore magno: quia ex tranquillitate maris et tempestatibus fuga, vera propheta verba cernebant. Jonas in mari fugitivus, naufragus, mortuus, salvat naviculam fluctuantem: salvat ethnicos in diversa prius sententias mundi errore jactatos. Overseas, Amos, Isaias, Joel, qui eodem tempore prophetabant, populum in

(c) Quod pridem Victorius expunxerat verbum *dicit*, utpote supervacaneum, duo Palatini mss. hic retinent.

(e) Istæc verba, LXX similiter, quæ saepe alibi, hic quoque sufficimus ex mss.

animam meam, abyssus vallavit me. LXX. Circumsusa A est mihi aqua usque ad animam meam: abyssus vallavit me novissima. Aqua ista, quae vicina sunt abyssis, quae in terris voluntur, et defluunt, quae nullum secum limi trahunt, non corpus, sed animam nituntur occidere, amicae quippe sunt corporum, et ejus voluptatibus confoventur. Unde secundum illud quod supra diximus, loquitur Dominus in Psalmo: *Salvum me fac, Domine, quoniam intraverunt aquae usque ad animam meam* (Ps. LXXVIII, 1). Et in alio loco: *Torrem pertransiit anima nostra* (Psal. CXXII, 3). Et: *Ne urgeat super me puteus os suum, neque concludat infernas* (Ibid., LXXVIII, 16); non mihi denegat exitum, qui sponte descendi, sponte conscendam, qui voluntarius captivus veni, debeo deliberare captivum, ut impleatur illud: *Ascendens in altum captivum duxit captivitatem* (Ps. LXXVII) : eos enim qui ante captivi fuerant in morte, iste cepit ad vitam. Abyssos autem perniciosas quasdam et pessimas fortitudines accipere debemus, vel tormentis supplicioque deditas potestates, ad quas et in Evangelio daemones rogant ne ire cogantur (Luc. vii). Unde (a) et tenebrae erant super abyssum (Gen. 1). Interdum abyssus accipitur et pro sacramentis ac profundissimis sensibus, et iudiciis Dei: *Judicia Domini abyssus multa* (Ps. xxxv, 7). Et: *Abyssus abyssum invocavit, in voce cataractarum tuarum* (Ps. xli, 8).

Pelagus operuit caput meum, ad extrema montium descendit, terrae vectes concluderunt me in aeternum. LXX: *Intrauit caput meum ad scissuras montium: descendit in terram, ejus vectes sunt retinaeula sempiterna*. Quod Jona caput pelagus operaverit, et ad montium extrema descendit, et venerit usque ad profunda terrarum, quibus quasi vectibus et columnis Dei voluntate globus terrae sustentatur, nulli dubium est, de qua et alibi dicitur: *Ego confirmavi columnas ejus* (Ps. LXXIV, 4). De Domino autem Salvatore juxta utramque conditionem videtur mihi sic posse intelligi, quod principale et caput ejus, id est, anima quam cum corpore pro salute nostra dignanter assumpsit, descendit in scissuras montium, qui fluctibus operiebantur, qui se a caeli subtraxerant libertate, quos abyssus ambiebat, qui se a Dei sciderant. **411** majestate, et postea etiam ad inferna penetravit: ad quae loca quasi in extremo limo peccatorum, animae trahabantur, dicente Psalmographo: *Intraebunt in inferiora terrae, partes vulpium* (Ps. LXXI, 10, 11). Isti sunt vectes terrae, et quasi quadam serie extremi carceris ac suppliciorum, nolentes ab inferis animas exire captivas. Unde significanter LXX *ἀρχαίος ἀδύτου* [Al. *ἀρχαίος ἀδύτου*] translulerunt, hoc est, semper tenere cupientes, quos semel invaserant. Sed Dominus noster, de

(a) Mss. Palatini, *Unde est illud, et tenebrae erant, etc.*

(b) Septuaginta interpretationem ad nostrorum codd. fidem, Graeco assentiente textu, singulis pene verbis restitimus. Antea multo aliter lectum, *ascendet de corruptione vita ad te, Domine Deus meus.*

quo sub persona Cyri in Isaia legimus: *Fores aeneas conteram, et vectes ferreo confringam* (Isa. iv, 2), ad montium extrema descendit, et aeternis conclusus est vectibus, ut omnes qui clausi fuerant, liberaret.

(Vers. 7.) *Et sublevabis de corruptione vitam meam, Domine Deus meus.* LXX: *Et ascendat de corruptione vita (b) mea, Domine Deus meus.* Proprie dixit, *sublevabis*: vel *ascendat de corruptione vita mea*, quia ad corruptionem, et ad inferna descenderat. Hoc est, quod Apostoli interpretantur in quinto decimo psalmo ex persona Domini prophetatum: *Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem*: quod David scilicet mortuus sit et sepultus: *Salvatoris autem caro non viderit corruptionem*. Alii vero interpretantur quod ad comparationem celestis beatitudinis et Verbi Dei, humanum corpus corruptio sit, quod seminatur in corruptione; et in centesimo secundo psalmo ex persona Justi (c) significatur: *Qui sanat omnes infirmalates tuas: qui redemit de interitu vitam tuam*. Unde et Apostolus dicit: *Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus* (Rom. vii, 24)? Et appellatur corpus mortis, vel corpus humilitatis. Hoc illi ad occasionem suae ducunt haereseos: ut sub persona Christi mentiantur antichristum: Ecclesias leneant, ut ventrem pinguisimum nutriant, et carnaliter viventes, contra carnem disputent [Al. disputant]. Nos autem scimus de incorrupta Virgine corpus assumptum, non corruptionem Christi fuisse, sed templum. Quod si in Apostoli ad Corinthios sententiam trahimus, in qua corpus dicitur spirituale (I Cor. xv), ne contentiosi **412** videamus, dicemus id ipsum quidem corpus, et eandem carnem resurgere, quae sepulta est, quae in humo condita; sed mutare eam gloriam, non mutare naturam: *Oportet enim corruptivum hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem*. Quando dicitur, hoc, quodammodo duobus digitulis comprehensum corpus ostenditur: hoc in quo nascimur, hoc in quo morimur, hoc quod timent recipere qui puniendi sunt, hoc quod virginitas expectat ad premium, adulterium fornicat ad poenam. Super Jona autem ita intelligi potest: Quod qui in ventre ceti juxta naturam corporum corrumpi debebat, et in oibis haece proficere, ac per venas artusque diffundi, sospes et integer manserit. Porro quod ait: *Domine Deus meus, lxxdientis affectus est, quod communem Deum omnium, beneficii magnitudinesuum et quasi proprium senserit Deum.*

(Vers. 8.) *Mm angustaretur* [Al. *angustaretur*] in me anima mea, Domini recordatus sum. LXX: *Cum deficeret ex me anima mea, Domini recordatus sum.*

Gravus habet, *καὶ ἀναβίβω ἐκ ἀπορίας ἢ ἰσῶς μου, Κύριε ὁ Θεός μου*. Hinc et paulo post *ascendat coherenter, pro ascendat* reponimus.

(c) Martian. legit *sanctificatur*: tum Victor. *redimit*, ex Vulgata editione, *pro redemit*: doneque mss. nostri, *ex corruptione, pro de interitu*.

Cum, inquit, nullum aliud sperarem auxilium, recordatio Domini mihi salutis fuit, juxta illud: *Recordatus sum Domini, et laxatus sum* (Ps. LXXVI, 4). Et in alio loco: *Recordatus sum dierum antiquorum, et annos aeternos in mente habui* (Ps. LXXVI, 6). Ego cum desperarem salutem, et carnis fragilitas in medio ventre ceti nihil me de vita sperare permitteret, quidquid impossibile videbatur, Domini recordatione superatum est. Videbam me clausum in utero ceti, et tota spes mea Dominus erat. Ex quibus discimus juxta Septuaginta eo tempore quo defecit anima nostra, et a corporis compage divellit, non nos debere alio cogitationem vertere, nisi ad eum, qui et in corpore et extra corpus noster est Dominus. Super Salvatoris vero persona non est difficilis interpretatio, qui dixit: *Tristes est anima mea usque ad mortem* (Math. xxvi, 38, 39). Et: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste*. Et: *In manus tuas commendo spiritum meum* (Ps. xxx, 6): et cetera his similia.

Ut veniat ad te oratio mea, ad templum **413** sanctum tuum. (a) LXX similiter. Ideo in tribulatione Domini recordatus sum, ut oratio mea de extremo mari, et seiscursis montium conscendat ad caelos, et veniat ad templum sanctum tuum, in quo tu aeterna fruieris beatitudine. Et considerandum quod novo genere, oratio fiat pro oratione, et precetur ut quasi illius conscendat ad templum Dei. Petit autem quasi pontifex, ut in corpore suo populus liberetur.

(Vers. 9.) *Qui custodiunt vanitates frustra, misericordiam suam (b) derelinquent*. LXX: *Qui custodiunt vana et mendacia, misericordiam suam reliquerunt*. Deus natura misericors est, et paratus ut salvet clementia, quos non potest salvare justitia: nos autem vitio nostro paratam misericordiam, et ultro se offerentem perdimus et relinquimus. Et non dixit, *qui faciunt vanitates* (Vanitas quippe vanitatum, et omnia vanitas (Ecc. 1, 2) ne damnare videretur universos, et cuncto generi humano misericordiam denegare; sed qui custodiunt vanitates, sive mendacium, qui transierunt in affectum cordis: qui non solum faciunt, sed ita custodiunt vanitates, quasi diligent, et thesaurum invenire se putent. Simulque cerne magnanimitatem prophetae, in profundo maris, in ventre tanta bestiae aeterna nocte coopertus, non cogitat de periculo suo, sed de natura rerum, generali sententia philosophatur. *Misericordiam, inquit, suam derelinquent*. Licet offensa sit misericordia, quam nos possumus ipsum intelligere Deum (*Misericors enim et miserator Dominus, patiens et multa miserationis* (Ps. CXXIV, 8), tamen eos qui

A custodiunt vanitates, non relinquit, non detestatur, sed expectat ut redeant: illi vero sponte misericordiam et ultro se offerentem propria derelinquunt. Potest hoc et ex persona Domini de Judaeorum perfidia prophetari, qui dum se aestimant precepta hominum et Phariseorum mandata servare, quae vanitas atque mendacium sunt, Deum qui semper eorum miseratus fuerat, reliquerunt.

(Vers. 10.) *Ego autem in voce laudis immolabo tibi: 414 quaecumque voti reddam pro salute Domini*. LXX: *Ego autem cum voce laudis et confessionis immolabo tibi, quaecumque voti reddam tibi salutare Domini*. Qui custodiunt vanitates, suam misericordiam reliquerunt: ego autem qui pro multorum salute devoratus sum, in voce laudis et confessionis immolabo tibi, meisum offerens: quia Pascha nostrum immolatus est Christus (I Cor. v). Et quasi (c) verus pontifex et ovis seipsum pro nobis obtulit. Et confitebor, inquit, tibi ut ante confessus sum, dicens: *Confitebor* [Al. *Confitebor*] tibi, Pater Domine caeli et terrae (Mat. xi, 15; Joan. vi, 39); et reddam vota, quae feci pro salute omnium Domino, ut omne quod dedisti mihi non pereat in aeternum. Cernimus quid in sua passione Salvator pro nostra salute promiserit: non faciamus mendacem Jesum: ergo mundi simus, et ab universis peccatorum sordibus separati, ut nos Deo patri offerat victimas quae voverat.

(Vers. 11.) *Et dixit Dominus nisi: et evomuit Jonam in aridam*. LXX: *Et precepit celo, et ejecit Jonam super siccam*. Haec quae supra legimus sub persona Jona Dominus deprecatus est in ventre ceti, de quo et Job mystice loquitur: *Maledixit ei qui maledixit diei, ille qui magnum celum capturus est* (Job. ii, 8). Praecipitur ergo huic magno celo, et abyssis et inferno, ut terris restituant Salvatorem: et qui mortuus fuerat, ut liberaret eos qui mortuis vitulis tenebantur, secum plurimos educat ad vitam. Quod autem scribitur *evomuit*, ἐβρωχισεν, debemus accipere: quod ex imis vitalibus mortis, victrix vita processerit.

(Cap. III. — Vers. 4, 2.) *Et factum est verbum Domini ad Jonam secundo, dicens: Surge et vade in Niniven civitatem magnam, et praedica in ea* (d) *juxta praedicationem priorem, quam ego loquor ad te*. LXX: *Et factus est sermo Domini ad Jonam secundo, dicens: Surge, et vade in Niniven civitatem magnam, et praedica in ea juxta praedicationem priorem, quam ego locutus sum ad te*. Non dicitur propheta, quare non fecisti quod tibi fuerat imperatum, sed sufficit ei

(a) Deerant verba LXX similiter: quae tum hic, tum alibi saepe ex mss. subleimus.

(b) Ad Vulgatam exemplar Victorius *derelinquent*: quam videtur in subnexa expositione lectionem ipse praefere S. Doctor.

(c) Hic vocem *verus*, infra ergo adverbium praetermittit Victorius.

(d) Victorius ait: Hunc locum LXX interpretatio vitavit: sic enim illi verterunt; Hieronymus vero,

ut ex Vulgata ejus editione apparet, hoc modo: *Et praedica in ea praedicationem, quam ego loquor ad te*. Voces enim, *juxta et priorem*, non sunt in Hebraico, nec etiam esse potuerunt: cum aliqui falsum sit Jonam antea in Ninive praedicasse, cum hucusque non nisi ejus ab illa urbe describatur fuga. Expuncta sunt itaque voces ab illo, locusque ad fidem Vulgatae editionis restitutus. Nobis contra mss. fidem nihil licere arbitramur.